COLLEGIUM JURIS PUBLICI, CONTINENS OCTO DISCURSUS, IN QUIBUS DE ROMANI IMPERII INITIIS, ...

Christoph Beindorff, Friedrich Kühn, Valenti Gonzaga

Digitized by Google

Theſis I.

VIſis in præcedenti diſcurſu Electoribus Eccleſiaſticis & Secularibus, inſtituti noſtri ratio flagitat, ut Archiepiſcoporum & Epiſcoporum conſiderationem ſuſcipiamus, quam ut eo melius expedire & noſtro propoſito accommodare poſſimus, generalem de illis tractationem præmittentes à verborum, explicationibus initium faciemus.

2. Archiepiſcopos & Epiſcopos dictos eſſe putamus ab ἐπισκοπεῖν, quod inſpicere ſignificat, ſive ab inſpectione & viſitatione, vel quod idem eſt, ſuperintentione. *c. cleros. §. Epiſcopatus, autem. diſt 21.* eò quod ſint ſpeculatores ac inſpectores vitæ ac morum populi *d. l. Duaren. lib. 1. c. 7. de ſacroſ. Eccleſ. miniſter. Pauermeiſt. lib. 2. c. 7. in pr. d. juriſd. Schön. born. lib. 5. Polit. c. 35.* Unde Romæ dicti, qui curam panis & annonæ atq; pretii haberent *l. ult. §. 7. ff. d. muner. & honor.*

3. Et ſunt Epiſcopi ſecundum gradus prærogativam in triplici differentia. I. enim ſunt, qui integræ nationi, quæ plures continet provincias, præſident, & hi ſunt Patriarchæ *Lancellot. in templ. om. judic. lib. 2. c. 3. num. 2.* II. qui non tantùm unius civitatis, ſed univerſæ provinciæ, quæ plures ſub ſe comprehendit civitates, ſunt Præfecti, & hi ſunt Archiepiſcopi. III. ſunt Epiſcopi ſimpliciter ita dicti, qui uni civitati, viriſq; civitati adjunctis præſunt, & propterea à procuratione populi & adminiſtratione caput diœceſeos appellitantur, *c. cum non liceat 12. de præſcript. Ampliß. ac Conſultiß. D. Laurentius Ohm, fautor & promotor meus ſummè ſuſpiciendus diſput. de jur. Epiſc. th. 13 Pauerm. l. d. n. 3.*

4. Præter hoſce enumeratos gradus ſunt, qui quartum

adjungere volunt, dum Archiepiſcopos & Epiſcopos differe autumant; Cum tamẽ non modò in jure Canonico *per tot fere cauſ. 9.q.3.* & civili *Novell.5.& Novell. 7.c.1. Matth. Steph. lib.3. part. 1. c.7. num. 5.* [quoniam ſint in matrice Eccleſia & prima Civitate totius provinciæ, quæ tanquam mater curam agit ſibi ſubditarum filiarum ſive Eccleſiarum in eadem provincia conſtitutarum, præpoſiti] metropolitani nominentur; verum etiam jus illud, quod metropolitanorum, propriè Archiepiſcopo competat, *c. ut litigantes 5 de offic. ordin.* imò propterea Epiſcopi coram Archiepiſcopo ut metropolitano ſunt conveniendi *c. Romana 3. in pr. de appell. in 6. Ilic. Umm. diſp. 4. ad proceſſ. th.7. num 36.*

5. Sciendum tamen diſtingui poſſe, inter Archiepiſcopos ſimpliciter ita dictos, & verè ita appellatos ſive majores *Matth. Steph. l. d. num. 7.* hi enim annumerantur primatibus, & metropolitanis præſidere dicuntur *c. 1. diſtinct. 99.* ut ſint quaſi Exemplares ita loquendo ad Exemplum veterum Patriarcharum, quales fuerunt: Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus & Hieroſolymitanus *c. Sacroſancta. c. Conſtantinopolitanæ c. Renovantes. c. diffinimus. diſt. 22. & ſeqq.* ita inſtituti, illis tamen diſſimiles, quoniam conſtat, Patriarchas longè majoris eſſe dignitatis & jurisdictionis *Bertach. in Repert. verb. Patriarcha & Primas*, licet primatibus ut Patriarchis, Archiepiſcopis reverentia debeatur *Specul. in tit. de offic. ordin. & majorit. obed. in pr.* & ab his ad illos quoq; appelletur. Et talis eſt in Germania Archiepiſcopus Magdeburgenſis, qui citra omnem controverſiam primatum Germaniæ obtinet *Ludolph. Scrad. volum. 1. Conſil. 4. num. 64. & 125.* [etiamſi hoc Jeſuita Hiſpanus Johannes Azorius Lorzitanus *in Inſtit. moral. tom. 2. c. 35. ac Conſultiſſ. D. Obm d. th. 13. ſub lit. e. allegatus* negare contendat] cui hac ratione Salisburgenſis & Bremenſis, qui pariter Archiepiſcopi & Metropolitani, per inſtitutionem Ottonis II. ſunt ſubordinati.

6. Hiſce gradibus olim accenſiti fuerunt Chorepiſcopi à χώρα hoc eſt, pago quaſi χωρικοί, hoc eſt, ruſtici ſeu magis pagani & vicanei Epiſcopi dicti; quia non in civitate,

ſed per

ſed per vicos & pagos munus & vicem Epiſcopi gerebant; eorumque officium cum Epiſcopis erat commune & quaſi Vicarii erant; verùm cum hoc ſub prætextu, honorem Epiſcopalem ſibimetipſis aſſcriberent, neque bona ratio inſtitutionis eorum appareret, antiquati ſunt & caſſati per *c. 4. & 5. diſtinct. 68. Petr. Gregor. Tholoſ. Syntagm. Jur. univerſ. lib. 15. c. 12. num. 46.* Item Weyhbiſchoffe/ qui unicè ferè conſecrationi erant dediti, quos etiam in deſuetudinem abiiſſe putamus.

7. Inficias tamen ire non poſſumus noſtro tempore, Chorepiſcopos etiam in primariis Germaniæ Eccleſiis adhuc vigere; etenim hoc nomine Chorbiſchoff zu Trier/ uſum fuiſſe Philippum Chriſtophorum à Sotern in ſubſcriptione Receſſus Imperii Auguſtæ Vindelicorum Anno 1582. Cum Epiſcoporum Wormatienſis & Spirenſis tum temporis egeret legatum, ex ipſis Receſſibus eſt manifeſtum; Ita etiam de præventione Cæſaris fuit diſputatum & Cameræ, in cauſa Gebhardi Epiſcopi Colonienſis & Chorepiſcopi ibidem, ut notet ex Gallio *Petr. Syring. de pace Relig. c. 14 p. mihi 142.* Idem Chorbiſchoff zu Cöln / fuiſſe Ducem Saxoniæ Laoburgenſem, hiſtoriarum annales nos docent; quia ceſſante cauſa conſtitutionis *in d. c. Chorepiſcopi* etiam ipſa conſtitutio non fuit recepta.

8. Sunt etiam Ambulatorii ac portativi Epiſcopi, qui etiam titularii appellantur, ac propterea mobiles Epiſcopi dicti, quod à propriis exules poſſint ubicunuqe pervenerint loci conſentiente Epiſcopo & eo delegante munus Epiſcopale obire, & hi quidem verè dignitatem & poteſtatem atque titulum aſſecuti, rebus tamen vel fructibus ſui beneficii ſive ſuæ Eccleſiæ propter aliorum occupationem non poſſunt frui *Petr. Gregor. Tholoſ. l. d. num. 4.* ideoque etiam, quoniam ſunt ſine Epiſcopatu, ut Comites Palatini ſine Palatinatu impropriè, ita dicuntur, *Jaſon. in l. id quod num. 2. 3. de legat. 1.*

9. Præmiſſis ergò hiſce Archiepiſcopi & Epiſcopi nobis ſunt ſpeculatores & obſervatores gregis ſibi commiſſi in diœceſibus curam habentes actuum ſacrorum diſciplinæque

Eccleſiaſticæ *Matth. Steph. l. d. num. 11.* In civilibus enim ſi ſint, qui proſpiciant de iis, quæ ad ſuſtentationem & conſervationem vitæ pertineant, quid ni multò magis hoc erit faciendum in iis, quæ conſervationem animæ reſpiciant *Polid. Virgil. lib. 4. de inventor. rer. c. 6.* cum ſemper potior ſit habenda ratio animæ quàm vitæ.

10. Cauſam autem Efficientem eorum inveſtigaturi nobis conſiderandi veniunt ut perſonæ Eccleſiaſticæ & ſeculares: priori modo eſt PONTIFEX ROMANUS, tanquam Eccleſiaſticæ dignitatis apex, princeps, ac vertex, qui *παντεπίσκοπος Pauerm. l. d. num. 15.* ac ſummus totius Imperii Eccleſiaſtici Monarcha appellatur, unde Potentiſſimi Sacerdotis nomẽ ſortitus, daß er genennet wird der allergewaltigſte Pfaff / *Paul. à Citadin. in tract. de jur patr. ab. ordinibus Auguſtanæ Confeſſionis* in der ſtattlichen Außführung wider Babſts *Pii IV. Concilium Tridentinum anno 1564. allegatus, apud Ampliſſ. Dn. Fridericum Hortlederum fautorem meum & hoſpitem multis nominibus colendum in opere* von den Urſachen des Teutſchen kriegs *l. 1. c. 47. fol. 502.* Poſteriori verò modo eſt IMPERATOR, qui fons & origo omnis poteſtatis, Juriſdictionis & ſuperioritatis *Cagnol. in lib. 2. num. 190. & ſeq. d. o. 1. Pacian. de probat lib. 2. c. 43. num. 7. Ampliſſ. & Conſultiſſ.* D. *Arnoldus* Engelbrecht / *patronus meus obſervandus diſp. de juriſd. th. 63.* Iſt das Oberhaubt im Römiſchen Reich / Reichsabſchiedt *Anno 66.* §. Wir wollen / dem niemand Maß zu geben / Reichsabſchied *Anno 1544.* §. Als wir aber. Unde mundi dicitur domin⁹ *l. 9. ff. ad L. Rhod. de jact. l. 3. C. de quad. præſcript l. 3. C. de appellat. Treutl. part. 1. diſp. 1. th. 5. lit. a. Bornit. de Jure Majeſt. c. 7.* à quo omnes dignitates, juriſdictiones, conceſſiones & inveſtituræ ceu perenni fonte fluunt & ad eundem per appellationes, nullitates & querelas refluunt *Ventur. de Valent. in parthen. litig. lib. 1. c. 16. num. 23. Kirchn. de Republ. diſp. 2. th. 4. Gail. 1. obſerv. 30. num. 21.*

11. Materiam, unde Epiſcopi dependeant, ponimus triplicem, & primo, In qua, eſt perſona habilis ad munus illud & officium ſubeundum & ſuſcipiendum, quod nobis deſcribitur *à D. Paulo 1. ad Timoth. 3. a pr. usq. ad v. 8. & Tit. 1. v. 5. 6. 7.*

5. 6. 7. 8. idque etiam Canones demonſtrant à *diſtinct. 25. ad diſtinct. 48. c. cum in cunctis 7. extr. de Elect. t. t. de vit. & honeſt. Cleric. Novell. 6. c. 2.* Ex qua eſt gremium Eccleſiæ. Circa quam ſunt perſonæ tùm res ad Eccleſiam pertinentes.

12. Ad cauſam formalem refertur 1. Electio, quæ eſt perſonæ idoneæ & cui nullum impedimentum Jure objici poteſt, ad dignitatem, prælaturam vel miniſterium Eccleſiaſticum Canonicè & legitimè facta, vocatio *Lancellot. lib. 1. Inſtit. Canon. tit. 6. Spekhan Exegeſ. Jur. Pontif.*

13. Veniunt autem hìc conſiderandæ, tum electio ipſa, tum circumſtantiæ Electionis.

14. Electionem ipſam quod attinet, ibi vel reſpiciendum eſt ad perſonas eligentes vel ad perſonam eligendam.

15. Perſonæ Eligentes ſunt Canonici Eccleſiæ Cathedralis, in qua Epiſcopus eligi debet *c. Cumana 50. cum ſimilib. de Elect. Matth. Steph. c. 8. num. 5.* quibus hoc ab Imperatore in Comitiis Wormatienſibus Anno 1122. habitis eſt conceſſum *Chytr. in ſua Chronol. p. 208.* Etenim cum in primitivâ Eccleſia illa fuit penes Apoſtolos, ut liquet ex *Actis Apoſt. & c. porro ult. diſt. 66.* ad conſenſum populi & cleri fuit translata *c. plebs 11. c. Epiſcopos 13. c. vota 27. diſtinct. 63 War. Luithold. in libell.* vom Tag zu Hagenaw/ *Anno 1540. quem allegat Ampliſſ. D. Horlederus fautor meus ſummè ſuſpiciendus lib. 1. de cauſ. bell. Germ. c. 35. num. 71.* ut teſtimonium haberet Electus etiam ab iis, qui foris ſunt *c. Jubemus 60. de conſecr. diſt. 1.* quod etiam obſervatum videmus in V. T. in Eleazare *Numer. 20.* qui fuit electus coram omni Synagoga. Verùm cum dignitatem Romani Imperatoris Chriſtiani Principes ambirent, ſuos conſenſus interpoſuerunt, donec ad Collegia Caonicorum pertranſiit; Et hoc tàm in Electione Epiſcopi quam Archiepiſcopi obſervatur, licet de Jure Canonico in Electione Archiepiſcopi jus eligendi ad ſuffraganeos quoque Epiſcopos videatur pertinere.

16. Hinc facilè liquet, quibus jus eligendi non competat, arcentur enim Laici, quoniam illis omnis poteſtas

eligendi

eligendi aut electioni ſeſe immiſcendi Jure Canonico eſt præciſa *c.1.2.3.4.5. & 7. diſt. 63.* ita ut Principes etiam excludat *d. c.* ſiquidem libera eſſe debet in Eccleſia Cathedrali Electio ſui Epiſcopi, & ſolis Canonicis competit *c. cum in cæteris 52. & c. congregato 53. d. Elect. Jul. Pflug. Epiſc. Numb.* in der *Supplication* wider den Churfürſten zu Sachſen/ *Anno 41. apud prædictum Dn Hortl. d. l. c. 14. num. 4. & 18. & c. 16. num. 24. & 27. Petr. Gregor. Tholoſ. l. d.* ideoque nec conſuetudine jus illud eligendi introduci poteſt, quamvis etiam illa ſuperet vitam hominum *c. Sacroſancta 51 c. Meſſana 56. de Elect.* niſi ſpeciale privilegium interceſſerit, aut niſi in ipſa fundatione hoc ſibi Principes ſpecialiter reſervarint.

17. Et hoc videmus obſervari in Epiſcopatu Caminenſi, quod eſt in Pomerania: Ibi neque Epiſcopum neque Prælatum vel Canonicum abſque conſenſu vel nominatione ſeu præſentatione Ducum Pomeraniæ poſſe eligere, eſt manifeſtiſſimum. Cum enim Epiſcopatus ab ipſis ſit fundatus & præterea etiam totus ejus diſtrictus, immediatè in eorum territorio ſitus; Imò ipſe Epiſcopus omnem Jurisdictionem ab ipſis Ducibus habeat, ideoque non modò in ipſa fundatione hoc ſibi reſervarunt, verùm etiam tenetur Epiſcopus ad Conſilia vocatus inſtar aliorum ſubditorum & ſtatuum Pomeraniæ propter præſtitum homagium, comparere *Matth. Steph. l. d num. 12. & 13. Schurff. cent. 1. Conſil. 72. à Conſultiſſ. Dn. Hortl. in eandem rem. citatus, in notis ad Electoris Sax.* Duplickenſchrifft. Wider *Julii Pflugii replicam lib. 5. d. cauſ. bell. Germ. c. 18. num. 14. & 21.*

18. Idemque Juris ob eaſdem propemodum cauſas, ſibi Electores atq; Duces Saxoniæ in Epiſcopatum Miſnenſem, Merſeburgenſem & Naumburgenſem: Marchiones Brandeburgenſes in Havelbergenſem: Et Duci Auſtriæ in Brixienſem ſibi vendicant, ut videre licet ex *Electoris Johan. Friderici atq; Ducum Saxoniæ* Sampt ſchrifft an Keyſ. Maieſt. *Item* Verantwortung vnd *Duplicenſchrifft adverſus Epiſcopos prædictos apud Dn. Hortl. d. lib. 5. c. 11. 15. & imprimis c. 18. num. 12. 13. 14. 15. 21. & 22. Itemque ex iis, quæ notat ex formula*

mula

mula appellationis Martini Electi & Capituli Brixienſis ex Felice Hemmerlein/ ſive Malleolo ad d.c. 18. num. 15.

19. Quod autem Romani Imperatores modum Electioni præſcribentes *Auth. presbyterum l. ſi quenquam 31. l. Sacris noſtris 47. cum ſimilib. C.de Epiſc. & Cler. Novell. 6. 57. c.1. 122.* authoritatem ſuam interpoſuerunt, quodque etiam Pontifices non confirmandi ſolùm jus, verùm etiam eligēdi & creandi habuerunt, *c. in Synodo diſtinct. 63.* non privilegii nomine nobis venit conſiderandum, ſed cum ſaltem recognitio Juris veteris fuit novum jus conſtituere non poſſe *cum Ampliſſ. & Conſultiſſ. Dn. Arnoldo Engelbrecht/ d. diſp. de Jurisd. conclnſ. 84.* exiſtimamus.

20. Ac omnes ad Electionem citari debent, quibus jus iſtud competit *c. cum inter univerſas 18 de Elect.* quæ citatio ita fieri debet, 1. Ut adſint certo loco ad Electionem faciendam. 2. ut ad Electionem veniant *Tholoſ. l. d. num. 19.* adeo ut abſentes etiam attingat *c. quod ſicut. 28. d. c. cum inter univerſas d. t.* quod juſto impedimento abſentes, per alium conſentientibus aliis Canonicis perficere poſſunt *c. quis vero de Elect. in 6.* ſi per literas ipſi commiſerint, licet aliàs ita ſuffragium ferre non poſſint *Matth. Steph. d.l. num. 26.*

21. Ipſam Electionem peragunt Capituli major & ſanior pars conjunctim, *c. quia propter. extr. de Elect.* nec ſufficit ad Electionem, ſi major ſuffragantium numerus in eandem perſonam conſenſerit, ſi ſanior diſſentit, excepto eo caſu ſi numerus eligentium alterius partis in duplum exceſſerit, tunc enim contra illam Electionem quicquam opponendi non habent facultatem *c. ſi quando de Elect. in 6.*

22. Et conſiſtit illa Idioneitas 1, in ætate. Nam jura Canonica non modò ſed & civilia nullum in Epiſcopū eligi debere volunt, niſi qui 36. vel 30. attigerit annum *Auth. presbyterum in fin. C. de Epiſc. & Cler. d. c. cum in cunctis.* Cum enim minorum hiſce annis ætas adhuc lubrica & ſuis præeſſe non præſumantur, diœceſi quoque proſtare non intelliguntur, & qui ſeipſos non norint gubernare, indecorum

erit ad regimen aliorum promovere *c. Indecorum 3 de ætat. & qual. Petr. Gregor. Tholoſ. Syntag. jur. univerſ. lib. 17. c. 6. num. 14.*

23. Non tamen omnino juvenes contemnendos eſſe putamus, ſed etiam hoſce ad dignitatem Epiſcopalem eſſe admittendos cenſemus, quia plerumque juvenes ſunt ingenio perſpicaciori quàm ſenes memoriaque ingenio, reliquisque adjumentis quibus ſcientia acquiritur, valent. *l. 91. §. ſequitur ff. d. V.O.* & reperiuntur non rarò, qui ſenes prudentia, rerumque experientia ſuperent *Bart. Agric. in lib. 2. polit. Hiſtor. de ætat. ineunt. offic. c. 13. & c. 15. p. 205.* Et quid multis? Exempla hodie eſſe in Germania manifeſtiſſima, non eſt qui neget.

24. II. In natalibus, ut ſit illæſus *c. Cœnomanenſem 13. & ſeq. diſtinct. 56. c. cum in cunctis de Elect. Deut. 23. ubi: non ingredietur manſer &c.* quia enim metuitur in continentia paterna, cum ſæpè accidat, ut filius veſtigiis inſiſtat parentum, ac ita non tantum corporis paterni, ſed etiam animi quædam imago, cumque etiam indigni tanto honore judicantur, quoniã ſunt infamia notati, non quidem edicto prætoris, ſed quoniam hominum ea eſt de ipſis opinio, *Azo in ſumma C. tit. quibus ex cauſ. irrog. infam.* ideoque meritò arcentur ab hac dignitate *Duaren. lib. 4. de Sacroſ. Eccleſ. beneſic. c. 5.* Et hoc videmus etiam in aliis obſervatum fuiſſe, quemadmodum notat *Spangeberg in Chron. Saxon pag. 247.* Fridericum II. Imperatorem Principibus Imperii in Comitiis Merſeburgi celebratis, fidem ſuorum natalium, idoneis ad hoc prolatis documentis vendicare debuiſſe, intereſt enim Reipubl. & honeſtius eſt legitimè natum eſſe *arg. l. 1. ff. ſolut. matrim.*

25. III. In ſcientia; nam illiteratos ad ordines promovere jura Canonica non concedunt *per c. 1. diſtinct. 36. c. præcipimus. 10. diſtinct. 34.* Ideoque Epiſcopum, qui commodè onus ſibi impoſitum exequi velit, noticiam non modò veteris & novi Teſtamenti habere eſt neceſſe *c. pen. & ult. diſtinct. 36. & c. omnes Pſallentes 6. diſtinct. 38.* verùm etiam nec negotiorum ſecularium ignarum omnino eſſe oportet

cc

& alienum *c. unic. diſtinct. 39.* Et licet ordinatum illiteratum omninò quidam ex interpretibus admittere volunt, tamen cum alias electio illiterati ipſo jure nulla, *d. c. cum in cunctis 7. c. quisquis 53. de Elect.* ſuſpendendus erit ab officio, donec ſe idoneum & huic gradui reddiderit ſufficientem.

26. Idiotas etiam ab hac dignitate removere volumus *per Novell. 6. c. 2. §. 2.* ne heri Catechumenus, hodie Pontifex, heri in Amphiteatro, hodie in Eccleſia, veſpere in circo, mane in altari, dudum fautor hiſtrionum, nunc virginum conſecrator, *Hieron. ad Ocean.* Quod etiam adhuc in quibuſdam locis frequentatur, ut nemo ad hujus dignitatis culmen pervenire poſſit, niſi ſit ex illuſtri ſtemmate oriundus, quod videre eſt in Epiſcopatu Argentoratenſi, ubi nemo niſi Princeps vel Comes vel Baro in Epiſcopum eligitur, unde Nobiliſſimus etiam appellitatur, *Matth. Steph. cap. 10. num. 1.*

27. Si adverſus ea, quę diximus, aliquem eligerint, nullum Epiſcopum habebunt, eadem enim ratione Eccleſia dicitur viduata, inutilem quæ habet Epiſcopum, quàm quæ omnino nullũ, cum paria ſint aliquid vel nõ fieri vel nõ legitimè aut vitiosè fieri *l. quoties 6. ff. qui ſatisd. cog. nulla 2. ff. d. autor. tut. c. 2. de transl. Epiſc.*

28. Ratione circumſtantiarum reſpiciendum eſt 1. ad tempus, quando & quo tẽpore Electio fieri debeat, quod nobis denominatur *in c. poſtquam 11. diſtinct. 50.* ut fiat intra tres menſes à vacatione Eccleſiæ mortuo Epiſcopo & ſepulto *Matth. Steph. l. d. num. 2.* Et hæc adeo vera ſunt, ut ſi intra tres menſes Electio non fiat, jus eligendi amittatur & ſuperior qui olim ſummus Pontifex *c. dilectus 12. de Conceſſ. præbend.* hodie ſuperior Archiepiſcopus vel Primas *c. ne pro defectu 41. de Elect. apud Gregor. c. nulla 2. de conceſſ. præbend. Petr. Gregor. Tholoſ. c. 12. lib. 15. num. 22.* jus iſtud ſibi vindicet, niſi juſtum impedimentum allegare, *d. cap. ne pro defectu gloſſ. in c. bene novit. diſt. 61.* vel propter mortem penes quos jus nominandi procedere non potuiſſe, vel à patronis ſive aliis impeditos fuiſſe, potuerint probare.

29. Non tamen omnem omnino amittunt eligendi poteſtatem, licet priventur quodammodo, ſed poteſt ab iisdem remitti, penes quos poteſtas eligendi reſidet, quoniam in non delinquentium favorem eſt introducta, ideoque ad ſecundam electionem poſſunt procedere *c. cum Vintonienſis 25. verſ. nos igitur attendentes d. Elect.*

30. II. Ad locum: ubi convenire debeant, qui eſt Eccleſia Cathedralis ſi fieri poteſt. *c. quod ſicut 28. de Elect. c. qua fronte 25. in pr. de. appellat.*

31. III. Ad modum, quomodo Electio ſit facienda, ubi ſeſe triplex nobis repræſentat, ſiquidem Electio fit vel per ſcrutinium vel per compromiſſum, vel per inſpirationem quaſi divinam, *c. quia propter 42. de Elect.*

32. Modus eligendi per ſcrutinium eſt, quando tres de collegio fide digni aſſumuntur, qui ſecretè & ſigillatim vota cunctorum diligenter exquirunt & in ſcriptis redacta mox in communi publicant, ut is eligatur, in quem omnes vel major & ſanior pars cõſenſerit *d. c. quia propt.* Et hic modus licet uſitatiſſimus, tamen conſuetudine ad Superintendentes pervenit *Joach. Steph. lib. 1. Inſtit. jus Can. c. 3. num. 22. & lib. 4. de jurisd. c. 11. num. 43. & ſeqq.*

33. Per modum compromiſſi Electio fit, quando eligendi poteſtas aliquibus viris idoneis committitur, qui vice omnium Eccleſiæ viduatæ de Paſtore provideant idoneo, qui & pro electo etiam habetur *d. c. quia propter* & hic modus eſt rariſſimus.

34. Per inſpirationem quaſi divinam fit Electio, quando quis ab omnibus Electoribus ſine vitio eligitur, & hæc in de ſuetudinem abiit *Joach. Steph. c. 11. de Jurisd. lib. 4. num. 41.* Hodie in Electione ſufficit majoris partis conſenſus *Matth. Steph. l. d. in fin. Tholoſ. lib. 17. cap. 12. numer. 28. 29. 30.*

35. IV. Ad numerum [notandum hunc ad Epiſcopos ſaltem pertinere, ſiquidem Archipiſcopi toti præſident provinciæ] cum enim à Juſtiniano conſtitutũ, ut tot ſint Epiſcopi quot civitates, & quælibet civitas proprium habeat Epiſcopum *l. 36. C. de Epiſc. & Cler.* attamen in Germania

[non

[non ſine Eccleſiarũ damno uti Proteſtantes apud *Conſultiſſ. Dn. Hortlederum admonent 1. de cauſ. bell. Germ. c. 37. num. 152.*] res aliter ſe habet. Non enim ſingulis civitatibus Epiſcopum peculiarem præficimus, ſed tot civitates unius Epiſcopi ſunt ſubjectæ Jurisdictioni, ut quàm optimè poſſint provinciæ æquiparari. Et videmus ſæpiſſime, unum Epiſcopum ſimul plures Epiſcopatus poſſediſſe. Exemplum habemus in Alberto Cardinale Marchione Brandeburgico, qui ſimul Moguntinã & Magdeburgẽſem Archidiœceſes ampliſſimas unà cum diœceſi Halberſtadenſi tenuit. Item in Electore Colonienſi Erneſto Bavoro, cui non modo Colonienſis & Moraſterienſis verum etiam diæceſes Leodienſis, Hildesheimienſis & Friſingenſis fuerunt ſubjectæ. Nihil dicam de Duce Brunſvicenſi & multis aliis, quot illi ſimul gubernarint. Videatur *Chytræus in metrop. & paſſim in Chron. Saxon. Pflugius apud Dn. Hortled. de cauſ. bell. Germ. lib. 5. cap. 15. num. 40.*

36. Electioni ſuccedit Poſtulatio, quæ eſt concors Capituli vel aliorum petitio, ſuperiori facta de promovẽdo in Prælatum aliquo, qui propter aliquod impedimentum vel defectum jure communi eligi non poterat *Spekh. exeg. jus. Pontif.* cum enim perſona contra prædictas de Electione leges electa, non poſſit officio fungi Epiſcopi, ſuccurritur ei ſubſidio poſtulationis, quarà ſuperiori impedimento, quod electioni obſtat, poteſtas remittendi petitur *c. fin. de poſtulat. Prælat.*

37. Hinc ergo liquet, Poſtulationem eſſe ab Electione diſtinctã, quamvis antiquo jure verborum poſtulationis & Electionis promiſcuus erat uſus *c. literas 14. diſt. 63.* Etenim Electio publicato ſcrutinio facta amplius mutari non poteſt, cum tamen poſtulatio illi facta, qui jus habet admittendi antequam offeratur, quàm optimè revocetur *c. Bonæ memoriæ ubi Abb. num. 10. de Elect.* Adde quod ii, qui poſtulantur, non poſſint ſine aliquo impedimento eligi, qui verò ſine aliquo impedimento eligi poſſunt, poſtulari non debeant *c. pen. de poſtul. Prælat.*

38. A nominatione quoq; eſt diverſa, licet illi videa-

tur affinis, quia ante præſentatam utramq; in utraq; admittitur variatio poſtea vero nequaquam *d. c. bonæ. Bartol. in l. abſenti ff. de Donat.* utpote per hanc plures ut perſonæ idoneæ nominentur *Hoſtienſ. in ſumm. tit. de poſtul. prælat.* ſiquidem eſt duorum, trium vel plurium ut Electionis cauſa idoneorum delectus *Archid. in c. nulla d. Elect. in 6.* ut & expreſſio, per illam verò unus ſaltē fiat mentio, ideoq; etiam certa atq; ſimplex appellitatur, cum in nominatione econtrà ſemper ab uno ad alium fiat progreſſus *c. 2. eod. in 6.*

39. Duplicem autem invenimus poſtulationem, ſolemnem & ſimplicem; illa in Poſtulatum omnem transfundit poteſtatem, ideoq; etiam omnia exercere poteſt, non ſecus ac ſi electus ac confirmatus eſſet *Abb. in c. 1. num. 34. de poſtul. Prælat.* ideoq; conſenſum poſtulati non requirit, ſed duntaxat poteſtatem Superioris implorat, ut impedimentum removere veliti. Simplex verò conſenſum requirit non modò Poſtulati, verùm etiam ejus, ſub cujus eſt poteſtate, ne inſcio patre filius Eccleſiæ præficiatur, & ita filius à patria poteſtate liberetur *Novell. 123. Matth. Steph. 1. d. num. 14.*

40. Et poſtulare poſſunt omnes, qui poſſunt eligere, de quibus ſupra *th. 19. & 20* ac admiſſa poſtulatione à ſuperiori Electione non eſt opus *Hoſtienſ. d. §. ſi. quis ſit effectus per c. innotuit §. fin. de. poſtulat.* & tunc legitima eſſe cenſetur, ſi omnes in unam eandemq; conſenſerunt perſonā *c. 3. & 4. d. t.* ſi verò Electio cum poſtulatione concurrit, ibi ut poſtulatio prævaleat, debet numerus poſtulantium in duplum excedere *c. Scriptum 40. de Elect.*

41. Neceſſaria eſt quoq; ad Epiſcopi conſtitituonem confirmatio, quę eſt juris quæſiti per Electionem corroborativa declaratio. Siquidem Epiſcopus ante confirmationem nullam habet poteſtatem nullamq; muneris ſui functionem, licet quædam ipſi permittantur *Tholoſ. Syntagm. jur. univerſ. lib. 17. c. 7. num. 7.* imò Epiſcopus ante confirmationem ſeſe immiſcens adminiſtrationi, non ſolùm ſpem confirmationis, verùm etiam omne jus per Electionem ſibi acquiſitum amittit *c. qualiter ubi Abb. num. 4. de Elect.* poſt confirmationem verò ea, quę ſunt jurisdictionis, exercere poterit optimè

c. avatia

c. avaritiæ 5. de Elect. in 6. per confirmationem enim dominium Prælaturæ ſibi acquirit *Innocent. in c. ex parte de arbitr. Bald. in Marg. in verb. Electio.*

42. Proficiſcitur confirmatio Epiſcopi à ſuperiori ſui, & ſi eſt Epiſcopus ab Archiepiſcopo *c. Extra conſcientiam 5. c. fin diſt. 64 & c. cum dilectus 32. de Elect.* vel Pontifice Romano, ac propterea eſt introducta, ne inidonea promoveatur perſona; ideoq; incumbit confirmanti ante confirmationem in actum Electionis inquirere, & ſi omnia in ea ritè fuerint peracta, tunc demum confirmare, *c. cum nobis 19. c. 44. nihil de Elect.*

43. Sed quæritur his non immeritò ſi Electio invalida, an per confirmationem valida fieri poſſit? Reſp. cum *Bertachin. in 4. part. ſecund. part. princ. lib. 3. de Epiſ. num. 12.* cum hac diſtinctione: Aut Electio fuit invalida ratione perſonæ aut ratione eligentium, aut ratione formæ; Si ratione perſonæ Electio non poteſt validari, *l. ſi conſtat 12. ff. de appell.* ſi verò ratione eligentium, poteſt, ſi verò neq; hoc neq; illo modo, ſed ſaltem ratione formæ; videndum an eligens ejuſmodi quantitatis ſit, ut poſſit illud munus concedere, & tunc validatur, tum tamen, ut confirmatio proficiſcatur ex certa ſcientia; ſi verò eligens non poteſt concedere, etiam non invalidatur per confirmationem *Innocent. in c. nihil de Elect. Bartol. in d. l. conſtat.*

44. Ut etiam rectus modus & forma in collatione beneficiorum obſervetur, quam Epiſcopo ratione L. Diœceſianæ competere infra dicemus, tenetur Epiſcopus poſt factam confirmationem & antequam conſecretur, fidelitatem ſummo Pontifici, de non alienandis rebus ſuæ Eccleſiæ & conſervandis, ac in beneficiorum collationibus ritè diſponendis, præſtare *c. 2. de feud.* quæ forma juramenti habetur in *c. Ego N. Epiſcopus 4. de jur. jur.*

45. Inveſtitura qua Epiſcopis ſolenniter traduntur Epiſcopatus, cui illa cōpetat, altioris putamus eſſe indaginis. Nos Imperatori aſſcribimus. Non enim modo à tempore Hierarchiæ inſtitutæ, Inveſtitura tanquā maximum Regale fuit penes Imperatores, verū etiā propter feuda, quę Epiſcopi propter Epiſcopat⁹ poſſidēt, nō niſi à Domino principaliori

prove-

provenientia meritò propter ſcandalum majus evitandum, à ſella Petri erunt arcendi *Walram. Epiſcop. Naumburg. tract. de inveſt. Epiſc.*

46. Nec quicquam nos moveret tranſactio Calixti II. cum Heinrico V. in qua per annulum & baculum inveſtire, Pontifici ceſſit, regalium verò per ſceptrum ſibi ſoli reſervavit *Cranz. lib. 5. Saxon. c. 42.* verùm cum ſine conſenſu libero nullus contractus iniri poſſit *l. 1. §. penult. ff. de pact.* & nihil conſenſui tam contrarium, quam vis *l. 23. ff. quod met. cauſ.* hæc autem tranſactio extorta, Imperatorum Regio juri, quicquam præjudicii adferre non poterit *Ampliſſ. ac Conſultiſſ. D. D. Arnol.* Engelbrecht *patronus meus obſervandus d. diſp. th. 72.*

47. Similiter nec refragantur nobis pacta noviſſima inter Fridericum III. Imperii Principes & Nicolaum V. An. 1447. inita, quæ concordata Germaniæ appellitantur; cum enim illa nunquã in detrimentũ fieri poſſint, ſucceſſores etiã non obligabunt, ſiquidem ſalus totius Imperii ſumma neceſſitas, juſtitiæ & omnium publicarum conſultationum vigor, quò omnes conventiones revocandæ *Alex. Rajed. deciſ. 41. num. 61.* aliud efflagitent.

48. Nec eſt amplius quod dubitemus, ſiquidem in publico Imperii decreto Anno 1555. jurisdictio contra Auguſtanæ Confeſſioni addictos omnis eſt ſuſpenſa §. Darmit auch/ubi ſol die geiſtliche jurisdiction wider der Augſpurgiſchen Confeſsion/Religion/Glauben Beſtellung der Miniſterien/Kirchen gebräuchen/ Ordnung ſo ſie auff gerichtet oder künfftig auffrichten möchten/ biß zu endlicher Vergleichung der Religion/ die geiſtliche jurisdiction eingeſtellet vnnd ſuſpendiret ſeyn vnnd bleiben.

49. Et licet poſt confirmationem & Electionem Epiſcopus quædam [puta quæ ſunt Jurisdictionis *Panorm. in c. Suffragan. in fin. de Elect. apud Gregor.*] exequi poſſit, tamen ut plenum & integrum jus in Epiſcopatu habeat conſecratum quoque eum eſſe oportet, ſiquidem poſt conſecrationem demum beneficia Eccleſiaſtica, quæ ſunt ordinis, ipſi conferuntur *c. quod ſicut 28. §. præterea de Elect. c. quam-*

vis 4. diſtinct. 68. Imò de rigore juris non dicatur Epiſcopus niſi ſit conſecratus *c. licet ult. extr. de transl. Epiſcop. Panorm. in c. eam d. Reſcript.* Secus tamen res ſeſe habet in Epiſcopatu, qui regalis dignitatis non eſt, ibi cum Epiſcopus ad nominationem Principis legitimè confirmatus, vel ſine nominatione ab eo, qui confirmandi jus habet, poterit conferre beneficia ſuæ diœceſeos ante conſecrationem & ante poſſeſſionem adeptam *Bertachin. in tract. de Epiſc. lib. 3. part. 2. princ. num. 8. per c. noſti. de Elect.*

50. Deceſſum autem ab hoc rigore in Germania eſt in propatulo, etenim nulla nobis ſunt exempla vigentia etiam in Pontificiis Epiſcopis, maximè ex illuſtriſſimis familiis natis, qui conſecrati non ſunt, neq; conſecrari ex politica quadam conſideratione voluerunt, & tamen nomen titulumque ſuæ dignitatis Archiepiſcopalis & Epiſcopalis uſurparunt *Clariß. D. D. Laurentius Obm. d. c. 1b. d. lit. e.*

51. Conſecratio autem illa, quæ etiam ordinatio dicitur *Oldrad. Conſil. 14. c. 12. num. 2.* eò, quod per illam ordo conferatur Epiſcopo *Matth. Steph. c. 12. num. 2.* eſt periodus Electionis, utpote per illam matrimonium Spirituale inter Epiſcopum & Eccleſiam ejus Electione inchoatum & confirmatione contractum tandem perficitur & conſumatur *t. t. Extr. de transl. Epiſc.* & fieri debet poſt confirmationem, intra tres menſes niſi juſtum obſtet impedimentum *c. quoniam quidam 2. diſtinct. 75.*

52. Et fit illa non ſemper uno eodemq; modo, nam ſi Epiſcopus eſt exemtus, tunc illa conſecratio perficitur ab Epiſcopo vel ejus mandato, ſi verò non exemtus ſit ad minimum à tribus Epicopis ab Archiepiſcopo per litteras quæſitis & vocatis ejusque conſentientibus *tot. cauſ. 64. & diſt. 64. & 65.* vel ab Archiepiſcopo ipſo cum ſuis ſuffraganeis *c. 1. 2. 3. 4. d. diſtinct. 64.* quod tamen ſecus eſt in conſecratione Archiepiſcopi, ſiquidem illa fit ab omnibus ſuis ſuffraganeis cum conſenſu Primatis ad Eccleſiam matricem vocatis *c. final. diſtinct. 51.* & hoc jus hodie præſcripſit ſibi Papa *gl. in c. fin. 1. diſtinct. per c. pudenda 24. q. 1.*

53. Cum etiam antiquitùs in primitiva Eccleſia un-

ctio fuit uſitata & adhuc illa in Imperatoribus & Regibus Chriſtianis continuetur ut videre eſt *in Aur. Bull.* etiam à Pontificibus eſt reſervata in *c. unic. d. Sacr. unct.* quod unguentum conficitur ex oleo olivarum & Balſamo ac dicitur Sacrum Chriſma *Matth. Steph. l. d. num. 6.*

54. Pallio quoque opus habent Epiſcopi, ſiquidem eſt inſigne ornamentum Patriarcharum, Archiepiſcoporum, Metropolitanorum, Epiſcoporum & quarundam etiam Eccleſiarum ex ſpeciali quodam privilegio de corpore B. Petri Pontificialis ſive paſtoralis officii plenitudinem cum translatione dignitatis deſignans *Spekh. Exeg. jur. Pontific.* cujus petitio intra tres menſes fieri debet *c. quoniam 1. diſtinct. 100.* quod dum conſequitur, tanquam verus Epiſcopus confirmatur.

55. Nec licet anteceſſoris pallio uti, ſed unusquisq; ſibi tenetur Romæ comparare, & ſi fortè permutatione vel alia quavis ratione Eccleſiæ fieret Patriarcha ſive Metropolitanus, etiamſi antea paraſſet, nihilominus tamen iterum ut emeret, neceſſe haberet, cum aliàs nullum inaugurare poſſet. Hinc eſt quod Sleidanus aſſerit, Pallium antequam domum perferatur conſtare ferè 30. millibus aureorum. Denn allein zu Rom werden 25000. fl. gegeben *in gravam. Nat. Germ. contr. Pontif. Rom. avarit. & tyrannid.* Alſo daß auch bey lebszeiten eines Menſchen / aus dem einigen Ertzbiſthumb Mentz ſiebenmal 25000. fl. das iſt zuſammen 175000. fl. nach Rom geliefert worden *Conſultiſſ. D. D. Ohm fautor & promotor meus ſummè ſuſpiciendus l. d.* Adde Die ſtattliche Außführung *ſtatuum Auguſt. Confeſſ.* wider des Bapſts *Pii IV.* Tridentiniſche *Concilium, apud Ampliſſ. Dominum Hortleder. hoſpitem meum honorandum lib. 1. de cauſ. bell. germ. c. 47. num. 44. & 45.*

56. Et hæc ſunt, quæ ad formam Epiſcopi conſtituendam olim ita pertinebant, ut ſi confirmatio, vel conſecratio omiſſa, Epiſcopi officio fungi non poſſent. Verùm jam res aliter ſe habent, nam nos aliter edocti putamus etiam Epiſcopum Electum ſive poſtulatum, ſi maximis cauſis ſit impeditus ut conſecrari & inveſtiri non potuerit, nihilominus.

nus poſſeſſionem vel quaſi juris Epiſcopalis univerſi apprehendere, id execere, atq; in illa poſſeſſione ſe tueri poſſe; etenim I. Quicunq; juſtam poſſeſſionem habet, etiam ea quæ poſſeſſione acquiſivit, juſtè exercere poterit; Jam verò Epiſcopi electi habent juſtam poſſeſſionem, quippè illá acceperunt bona fide è manibus Capituli. E. Accedit II. ex identitate rationis, ut quemadmodum Imperator ex ſola Septemvirorum electione verus ſit Imperator, ac jus adminiſtrandi conſequatur, etiamſi Pontificis approbatio non accedat, *Buxtorff. in diſſert. ad Aur. Bull. th. 38. lit. b. c. d.* Ita etiam Epiſcopus ex ſola Capituli electione poterit exercere jura Epiſcopalia, etiamſi Pontificis conſecratio non ſequatur. Imò hoc eſt in Epiſcopis Auguſtanæ Confeſſionis deciſum, ſiquidem in Comitiis Imperii Anno 1555. omnis Juriſdictio Papæ eſt ſuſpenſa Denn es ſol biß zu endlicher Vergleichung der Religion die geiſtliche Jurisdiction eingeſtelt vnnd ſuſpendirt ſeyn vnnd bleiben. Ac quid multis? Videmus enim, etiam ipſos Epiſcopos Pontificios confirmationis & conſecrationis *ἀκριβείαν* parvipendere.

57. Nec refragantur nobis quicquam *c. nihil 44. circa pr. c. qualiter, de Elect. c. avaritiæ eod. in 6.* quæ tanquam ſcuta Achilleia nobis à contrarium ſentientibus opponuntur, in quibus dicitur; quod electus omiſſa confirmatione quovis etiam titulo aut prætextu adminiſtrationi ſuæ Eccleſiæ ſeſe immiſcens, jus ſibi quæſitum ipſo facto amittat. Etenìm hæc ita limitata eſſe exiſtimamus, ut illi qui unanimi conſenſu eligentium electi, & à Pontifice confirmandi eſſent, poſſent quàm optimè etiam ante confirmationé tàm ſpiritualia quàm temporalia exercere & adminiſtrare *d. c. nihil §. cæterum.*

58. Similiter nec officit nobis §. Vnd nach dem bey Vergleichung nam [licet à noſtræ religionis interpretibus dicatur hujus §. nullam amplius haberi rationem, ea quæ in Archiepiſcopatu Colonienſi & Epiſcopatu Straſburgenſi tamen acta geſtaq; ſunt nobis reclamant] fortius argumentum putamus eſſe ejus §. cauſæ finalis, quæ videtur hæc eſſe *Petro Syring. de pac. Relig. c. 1. §. cæterum p. mihi 87.* ne in præ-

judicium Capituli vel ſubditorum quicquam in diœceſi innovetur. Ex hac enim cum pateat hunc §. in favorem Capituli introductum eſſe, & verò cuilibet liceat favori pro ſe introducto renunciare *l. pen. C. de pact.* quidni ſ licebit etiam Capitulo Epiſcopum Auguſtanæ Confeſſionis eligendo, poſtulando à tenore ejus recedere. Quod ſane prudentiſſime Detlevum à Winterfelt & Carolum Barthium JCtum & Cancellarium Neomarchicum perpendiſſe accepimus, ideoq; ad Electorem Brandeburgicum è legatione ad Rudolphum II. Cæſarem, qua Pragæ Anno 1590. fungebantur, ſic reſcripſiſſe: Vnd möchte diß/ was etwan hievon gerahten worden/ noch wol das beſte ſeyn. Nemlich daß die Biſchoffe / ſo die Religion zu verendern gedechten/die Sache bey Zeit bey jhren Capitularn vnd Stifftsſtenden alſo vnterbawen/daß ſie von jnen nicht angefochten noch beklagt würden. So lieſſen ſie als dann andere Frembde auch wol bleiben/ wie man gleichwol nicht erſehret/ das der Stiffte halben ſo vnſerer Religion-Herrn inne haben/ ohne klage der Vnterthanen oder Capitularen etwas fürgenommen würde. Ja es haben ſich die fürnembſten Geiſtlichen zu mehrmalen erkleret / wenn ſie das / was ſie jetzo noch haben / behalten könten / daß es der verenderten Stiffte halben / wol wie es jetzo iſt/bleiben würde/ *quale reſcriptum ab Ampliſſ. & Conſultiſſ. Dn. Frider. Hortled. hoſpiti meo & promotori æviternum colendo pro ſingulari benevolentia mihi eſt communicatum.*

59. Finis, cur Epiſcopi conſtituantur, conſiſtit in eo, ne unusquisque ad ſe trahens Eccleſiam Chriſti raperet, ſed omnia rite adminiſtrentur, & ad gloriam Dei & hominum ſalutem dirigantur.

60. Effectus eſt jus & poteſtas Epiſcopalis, quam cum *Clariſſ. D. Obm.* ad quatuor capita ordinem nimirum I. Diœceſianam, jurisdictionem, & dignitatem referimus nihil remorantes à Canoniſtis tria ſaltem ſtatui, ſiquidem cum ita inter ſe diſtinguantur, quod in diſquiſitione ipſa demonſtrabimus, etiam nos diſtinguere debere putamus *arg. l. 8. de publ. in rem act.*

61. Et I. Ratione ordinis, quædam competunt Epiſcopo,

ſcopo, quædam ad Eccleſiam pertinent, quædam perſonas reſpiciunt Eccleſiæ cohærentes. Quæ Epiſcopo competunt, illa ſunt I. poteſtas publicè docendi & prædicandi verbum Dei *c. inter cætera 15. & ibi gloſſ. in verb. prædicandi Extr. de offic. ordinar.* II. Adminiſtrandi Sacramenta *c. ſicut non alii 11. de conſecrat. diſtinct. 1.* III. peccatores in Eccleſia ligandi & abſolvendi *arg. text. Matth. ult. v.19 Marc. ult. v.16.17. Johan. 20. v.22. 23 Cauſ.16. c. pervenit 9. q.1. c. quia quorundam 8. §. clavis. Extrav. de V.S.*

62. Cum autem Epiſcopus in ſua diœceſi non ubiq; munera hæcce exercere poſſit, conceſſum eſt ipſis aliis provinciam hanc demandare, & ſi patronorum interſit legitimè præſentare, atque in ſubſidium gregis diſperſi aſſumere *arg. c. inter cætera de offic. ordin.* illos ordinare *tot. tit. tempor. ordinat. & tit. ordinatis ab Epiſc. qui renunc. Epiſc. tot. diſt. 71.* vel aliis facultatem hanc ordinandi per literas commendatitias, quas dimiſſorias vocant, permittere *c. Primatus 6. & c. Extraneo 7. diſtinct. 71. & tot. diſtinct. 72. c. fraternitatis 5. de Cleric. non reſident. Petr. Gregor. Toloſ. lib. 33. cap. 15. num. 12.*

63. Quoniam in Aquiſgrani ſanctionibus Caroli M. ſancitum, ut eorum, qui ordinari cupiant, fides ab Epiſcopo diligenter diſcutiatur, quod eſt comprehenſum *in Novell. 123.* debet Epiſcopus ratione juris ſcrutinii vel examinis, quod illi exinde accreſcit, ſecundum rigorem Canonum inquirere in vitam & doctrinam illarum perſonarum *c. quando Epiſcopus 5. & 6. 7. diſtinct. 24. t. t. de temp. ordin. & qual. ordin. c. unic. de ſcrutin. in ordin. faciend.* ne perſonæ indignæ ordinentur & in clerum aſſumantur.

64. Omnium etiam Eccleſiarum monaſteriorumq; regimen, ſolicitudo & cura ad Epiſcopum loci pertinet, *c.16. c. omnes Baſilicæ 10. q.7. c. obitum 16. diſtinct. 61.* ideoq; loca ſacra & Eccleſias propriâ authoritate poterit erigere, dedicare, conſecrare & inaugurare *c. nemo Eccleſiam 9. de conſecrat. diſtinct. 1. c. cum olim 14. §. Inſuper de privil. & exceſ. c. aqua. 9. de conſecr. Eccleſ. vel altar. Novell. 67. c. 1. Novell. 131. c. 7.* Item duas unire *c. ſicut unire 8. de Exceſſ. Prælat.* atque

 unam

unam in duas dividere *c. ad audientiam 3. in fin. de Eccleſ. ædiſ. & repar.*

65. Ac licet de jure civili unusquisq; locum poſſit facere religioſum, dum mortuum infert in locum ſuum *§. Religioſum 9. Inſt. de R.D. l. 5. §. Sepultum l. in tantum 6. §. religioſum de Religioſ. & ſumtib funer. l. 2. C. eod.* tamen de jure Canonico hoc ſoli conceditur Epiſcopo *c. de Xenodochiis 3. c. ad hæc 4. & t.t. extr. in 6. de Relig. dom. Innoc. in c. abolendæ de ſepult. Mynſing. in §. Religioſum J. d. R.D. Lindeman in Exercit. Juſtin. diſp. de R.D. th. 16. 17. 18.* cum per ejus benedictionem locus non modo fiat religioſus, verùm ſacer *d. c. nemo de conſecr. diſtinct. 1.*

66. Beneficio aſyli quoq; in Eccleſiis & monaſteriis ac aliis locis ſacris & religioſis ut quis uti frui poſſit, Das ſich einer des Gottes frieden / oder Kirchen / Cloſter / Kirchoff/ Hoſpital/ Capellen vnd dergleichen gebrauchen möge etiam eſt Epiſcopi *Conſult. D.D. Ohm. th. 16. lit. T.* Aſyla enim, non modò in Eccleſiis & locis ſacris ſunt inſtituta præcavendæ mortis cauſa & vitæ promovendæ gratia *P. Premus de ſ. ur. promiſſ. & fid publ. quæſt. 7.* verùm etiam ut innocentes vel qui hominem per imprudentiam occidiſſent in locum perfugii, qui ab omni deprædatione immunis & quem ſpoliare nefas, confugientes tuti eſſent; ideoq; qui eos ex ejuſmodi locis invitos abducere vellent, crimen læſæ Majeſtatis & ſacrilegium ex conſtitutione Honorii & Theodoſii in *l. 2. C. de his qui ad Eccleſ. confug.* committerent, quod etiam de jure Canonico obſervatur, ut nemo ad aſylon confugientem abſtrahere poſſit, niſi prius ſacri aſyli conceſſionem ab ipſo Epiſcopo vel ejus vicario impetaverit *c. inter alia 6. de Immun. Eccleſ. Novell. 17.* Idque non ignorans Senatus Reutlingianus, Ulrico Duci Wirtembergico aliquando juſte abſtractionem talem negavit. *Hortleder. lib. 3. de cauſ. bell. Germ. c. 11. num. 23.*

67. Propter officia etiam beneficia Eccleſiaſtica cum ſint conſtituta *Andr. Hiſpan. de Reg. Decim. q. 13. num 15.* ideoq; rectè putat *Coraſ.* poſſe definiri, quod ſint jus percipiendi fructus ex bonis Deo dicatis provenientes clerico

propter

propter divinum officium competens, illa quoque Epiſcopus cui hoc de jure competit per *c. 1. & ibi gloſ. de commiſſ. prœbend. in 6.* conferre debet; etenim, qui aliter absq; Epiſcapali authoritate beneficia Eccleſiaſtica præſumant vindicare, non per oſtium intrant, ſed aliunde conſcendere dicuntur in *c. Relatum 21. de jur. patron.* Item Abbatibus & Abbatiſſis ut & ſacris virginibus benedicere *c. 1. de ſuppl. neglig. Prælat. c. quamvis 4. diſtinct. 68.* Denique traditiones Eccleſiaſticas conficere ne verbo Dei repugnent, *Clariſſ. D. D. Obm. l. d. lit. x.*

68. Et hæc ſunt, quæ regulariter Epiſcopis ratione ordinis competunt; non tamen tolluntur ea, quæ ordines ſeculares ex conſuetudine, præſcriptione, privilegio & gratia, pactis conventis, tranſactione ac ſimilibus ad ſe pertinere putant, ſed illa ſarta tecta manent atque intacta: Cum etiam adminiſtratio juris Epiſcopalis, vi Pacis Religionis, ad Principes, Civitates & alios Imperii devenerit ſtatus, ea quæ ſunt ordinis per Superintendentes ſive alios Theologos, quæ verò L. Diœceſianæ & jurisdictionis per Conſiſtoriales expediuntur.

69. Ratione L. Diœceſianæ II. competit Epiſcopo Canonica obedientia, ſubjectio & reverentia *c. conquirente 16. de offic. ordinar. 1. Timoth 5. c. Ecce ego 6. diſtinct. 95.* quam non modò Clerici verùm etiam Laici de diœceſi Epiſcopo tanquam Reverendiſſimo præſtare tenentur *d. c. conquerente quod ſuper his 9. de major. & obed.* ideoq; quemadmodum parentes in jus vocare non poſſumus *l. parentes ff. de in jus vocand.* ita etiam hoſce absq; venia non licebit *Modeſtin. in l. generaliter 13. h. t.*

70. Adminiſtratio, diſpoſitiò & gubernatio bonorum Eccleſiaſticorum eſt quoq; Epiſcopi *c. præciſſimus 24. & c. Epiſcopus 23. cauſ. 12. q. 1. Autor* Des bedenckens von Kirchengütern *apud Dn. Hortleder. de cauſ. bell. German. lib 5. c. 8. num. 24.* cum enim illa, quia ſemel Deo dicata, ampliꝰ prophanari non debeant, *c. ſemel de R. I. in 6. l per legatum 16. de uſu & uſufr. leg.* ideoq; ſub pœna Sacrilegii nec alienari, *c. nulli liceat 27. cauſ. 12. q 1. & tot. t. Extr. de reb. Eccleſ. non alien. l.*

jubemus

jubemus 14. C. de Sacroſ. Eccleſ. Epiſcopi Bamberge[illegible] & Wirtz-burgenſis apud eundem de juſt. bell. German. lib. [illegible] c. 28. num. 90. Idcirco ne in impios uſus convertantur, exacta requiritur diligentia. Et ſi fortè præter certum modum aut formam fuerint alienata, poteſt Epiſcopus vel Proviſor ſive œconomus, quem ſua vice de Clero conſtituere *d. l. jubemus in pr. l. omnes qui ubicunq; 33. §. hoc nihilominus C. de Epiſc. & Cler.* rationem ab iisdem repetere, [quod in tantum verum eſt, ut patroni etiam, jura Epiſcopalia habentes, de eorum ratiociniis nihil ſibi arrogare queant, Denn ſie ſeynd nicht befugt Kirchen Rechnung zu fordern/oder ſich darbey einzudringen / ut notat *D. D. Laurent. Ohm th. 17. lit. b.*] illa vindicare *c. Auguſtino 2. c. ſi qua 4. cauſ. 12. q. II. l. ſancimus C. de Sacroſ. Eccleſ.*

71. Quoniam etiam ſumma erga Eccleſiam antiquitùs fuerat devotio & hinc factum, ut multi de bonis ſuis decimas tribuerent, illarum perceptionem & diſtributionem etiã Epiſcopo attribuimus, cum aliàs ſub manu Epiſcopi eſſe debeant, ſiquidem ab illo qui cæteris præeſt, ſunt diſtribuendæ; Et ne fruſtra hocce fungantur officio, datur eis Canonica portio Epiſcopalis *Heinr. Caniſ. in ſumm. jur. Canon. lib. 12. §. fin.* quæ quarta decimationum appellitatur, in remunerationem onerum, quæ Epiſcopus ſubit ſingularum Eccleſiarum ſuæ diœceſeos, quæ apud *Speculat. in §. 1. de ſtat. Monach. & Bertachin in tract. de Epiſc. 4. part. num. 40.* quoniam pauperes Epiſcopi eſſent nec proprii reditus ac ſumtus ſufficerent; ſed quia jam Epiſcoporum proventus ſunt aucti, portiones illis præſtari ſolitæ, relictæ ſunt propriis uſibus & reparationi Eccleſiarum ſuarum, *c. priſcis quidem Canonibus 2. c. unio 3. cauſ. 10. q. 3. Tholoſſ. lib. 2. c. 25. num. 10.*

72. Similiter ex Legatis, quæ à defunctis erant Eccleſiæ relicta ad hærede præſtanda *§. 1. Inſt. de Legat.*; datur quarta pars oblationum vel mortuariorũ Epiſcopo *d. c. conquerente de offic. ordin. c. de quarta 4. de præſcript. c. officii 14. d. teſtam.* quæ tamen pro conſuetudine loci interdum in tertiã vel medium varietur, *c. requiſiſti 15. h. t.* & ſi hujuſmodi piæ voluntatis nullus ſit datus executor, poteſt Epiſcopus jure

imme-

immediato ſe immiſcere, ſi enim heres voluntatem teſtatoris non exequitur, à die monitionis exceptio in rebus piis devolvitur ad Epiſcopum, *c. nos quidem 3. d. t. §. ſi quis ædificatione l. Panorm. in c. Judicante & c. ſi heredes de teſt.* Si verò adhuc parere contemnat, ab Epiſcopo omnis res, quæ ei relicta, Canonice interdicitur cum fructibus & reliquis emolumentis *d. c. ſi herede 56.* etiamſi teſtator dixerit, ne cura ad Epiſcopum devolveretur *c. tua nobis 17. d. t.* ſiquidem nemo præcavere poteſt, ne leges in teſtamento locum habeant *l. 55. de legat. 1.* ſi verò datus ſit executor & ille negligens etiam in negligentiam dati executoris fit devolutio ad Epiſcopum *l. nulla 28. C. de Epiſcop. & Cleric.* cum negligentia unius alteri non debeat nocere nec lædere *l. 3. §. quare ff. de tranſact.*

73. Viſitatio quoque, unde ut ſupra dictum Epiſcopus dicitur *c. cleros §. Epiſcopatus autem diſt. 41.* quæ competit Epiſcopo ratione Diœceſeos, *d. c. conquerente.* ideoque illam non immeritò ad L. Diœceſianam poſſe referri cenſemus, ut enim ſana Orthodoxaq; doctrina hæreſibus expulſis inducatur, boni mores conſerventur, pravi corrigantur, populusque ad religionem & pacem accendatur ac omnia ad fructum fidelium cōſtituantur, quod multis text. jur. Canon. videtur innuere *Matth. Steph. c. 14. num. 124.* annua viſitatio eſt neceſſaria *c. cum Apoſtolus 6. de cenſib.* in qua Epiſcopus cunctas parochias pertranſire, bonorum adminiſtrationem reſpicere *c. decrevimus 10. & ſeq. cauſ. 10. q. 1.* & miniſtris Eccleſiarum, qui ſenio confecti amplius præeſſe non poſſunt, de neceſſariis ſtipendiis & vitæ ſubſidiis providere debet.

74. Et cum nemo ſuis militare compelletur ſtipendiis *c. cum ex officii 16. de præſcript.* ideoq; hic etiam procuratio ſumtuum debebitur Epiſcopis vel aliis viſitatoribus à Clero totius ordinis in communi, præcaveat tamen Epiſcopus neceſſe eſt, ſive per ſe expediat viſitationem, ſive per alium puta Archidiaconum, qui propterea oculus Epiſcopi dicitur *c. ad hæc 7. de offic. Archidiac.* ne nimis Eccleſias gravet, ſed ſumtibus, quæ ſecundum impenſarum modum præſcriptum *c. cum Apoſtolus & c. procurationes 23. de cenſit.* ac

juxta facultates Eccleſiæ eſſe debent *c. ſopitæ 14. d.1.* contentus eſſe velit. Ideoq; etiam conſtitutum eſſe videmus, Epiſcopum in viſitatione provinciæ pluribus quàm quinque equis, uti non debere *d.c. cum Apoſtolus. d.1.*

75. Si verò fortè in viſitatione deprehenderit, mores ipſum corrigere litesvé inter Clericos ortas determinare non poſſe, conceſſum eſt ei ſingulis annis Synodum bis convocare *c. propter Eccleſiaſticas 15. diſtinct. 18.* non ut aliquid conſtituatur aut deſtruatur, ſed ut corrigatur, & ea in univerſali Concilia ſtatúta publicentur *c. 1. in fin. d. diſtinct.* Ad quod omnes Clerici Synothadicum ſive Cathedraticum, quod in favorē Cathedræ ſolvitur, dare debent, niſiquis ſpecialiter ſe ab eo exemtum eſſe doceat, quod tamen annuatim duos ſolidos non excedit *c. illud. 4. c. fin. c. 10. quæſt. 3.* & poteſt exſolvi ſive in Synodo ſive alias in Diœceſeos peragratione *d.l.*

76. Fit etiam interdūm ut Rex aut Imperator apud Epiſcopum divertat, quod dicitur, Keyſerlich Ablager halten / vel Epiſcopus pro ſuſtentatione ac defenſione, modò id ſvadeat publica utilitas, aliquid emat, & de ſuo non ſit ſolvendo, vel ſine culpa ab hoſtibus captus, ſe redīmere debeat, Muſſe ſich vmb eine gewiſſe Summa geldes ranzionirē / Clericos collectare, & ab iis moderatè exigere poteſt *d. c. conquerente Ro. ſenth. de feud. c. 5. concluſ. 76. num. 2. lit. C. in not. & num. 8. & 9.* & hoc magis ſpontè quàm coactione ideoque magis ex gratia proficiſcitur, quod etiam præter Epiſcopum tempore neceſſitatis exigere nemo potis eſt, niſi ex conſuetudine vel privilegio inferioribus quoque Prælatis ſit indultum *Rotæ decif. 133. num. 2. & ſeq. Soaretz. in recept. ſentent. lit. n. 256.*

77. Honorificentiſſima demum functio in Academiis ſuæ diœceſi inſitis vel vicinis Cancellariatus, hoc eſt Doctores, Magiſtros & Bacalaureos creandi & promovendi licentia & poteſtas ex L. Diœceſiana competit Epiſcopo, cum enim regulariter perſona Cancellarii debeat eſſe Eccleſiaſtica, hoc jus in Epiſcopos diœceſios in terris Eccleſiæ & Imperii eſt devolutum & translatum *Joach. Steph. lib. 1. Inſt. jur. Can. c. 8. num. 22.* Ideoque Baſilienſis agit Cancellarium ejuſ-

dem Academiæ ut & Friburgicæ in Briſgoja, Sverinenſis Roſtochianæ, Merſeburgenſis Lipſicæ, & Caminenſis Griphiswaldicæ, quæ tamen licentia hodie ex gratioſa conceſſione penes Vicedecanos reſidet.

78. Ratione Jurisdictionis III. quam cum *Conſultiſſ. D.D. Ohm favitore meo multis nominibus colendo*, ambire potiùs quàm emetiri volumus, conſideramus Epiſcopum dupliciter, quatenus eſt perſona Eccleſiaſtica & politica, licet admodum difficile videatur unam perſonam duarum vicem ſuſtinere *l. 9. ff. d. pact. l. 13. §. 4 ad S. C. Trebell.* cum utraq; facultas etiam in una concurrere debeat *Becht. de ſalv. conduct. c. 8. claſſ. 3.* ideoq; duplicem etiam jurisdictionem Eccleſiaſticam & politicam ipſis aſſignamus.

79. Utramq; exercet Epiſcopus in diœceſi generali, ubi ſimul jus territorii habet, & ideo ratione hujus juris ,ut & bonorum menſualium, fundorum, prædiorum, civitatum & feudorum militarium, ſecularem exercet: Spiritualem verò, quoniam ea quæ animam concernunt & Clericos, ipſi ſunt demandata, ubi autem jure territorii caret, ibi ſaltem ea, quæ res ſacras benedictas & religioſas concernunt terrarum Imperii, exercet ;& in iis ſaltem quæ ſunt ordinis L. Diœceſianæ & jurisdictionis Spiritualis tam quoad Clericos, tàm quo ad Laicos uſurpat, jurisdictione temporali & prophana penes Dominos territorii remanente & reſidente *Matth. Steph l. d. num. 13.*

80. Notandum autem olim quidem lege à Theodoſio lata controverſias omnes forenſes non tantùm Clericorum, verùm etiam Laicorum ad judicium Eccleſiaſticum pertinuiſſe, quod etiam confirmatum & renovatum videtur in *c. quæcunq; 7. cauſ. 11. q. 1. c. novit 13. de judic.* ſed poſtmodum mutatis Epiſcoporum moribus de cauſis Clericorum civilibus cognoſcere ad præſides & magiſtratus devenit *l. cum Clericis 25. d. Epiſc. & Cler.* Ne tamen omninò à cultu ac miniſteriis divinis abſtraherentur & clericorū lites finirentur, quarundam cauſarum cognitio ipſis eſt permiſſa, ſub hac tamen conditione, ut eſſet in arbitrio victi in ſententia ab Epiſcopo lata acquieſcerę vel ab ejus reſponſo recedere & ad

politici magiſtratus judicium provocare, ſed & hoc poſtea Pontificum conſtitutionibus eſt ſublatū, & ſunt Clerici ex juriſdictione Laicorum in cauſis Spiritualibus *Ampliſſ. & Conſultiſſ. D. D. Arnold.* Engelbrecht *d. d. th. 91.* planè exemti *c. ſignificaſti 18. c. ſi diligenti 12. de for. compet. conſt. Frideric. II. hoc edictali § ſancimus in uſib. feud. Duaren. de Sacroſ. Eccleſ. miniſter. lib. 1. c. 2. in fin.* ita ut, licet aliàs Epiſcopi nullum legis forum habeant, niſi quod Epiſcopus ex more compromiſſi & ſedentis arbitri cognoſcere poſſit *l. 7. C. de Epiſc. aud.* coram Epiſcopo ſuo tantum ſunt conveniendi *c. ſi quis Clericus 1. & ibi Abb. & Felin. de for. compet. Fulv. Pacian. conſil. 146. num. 113.*

81. Poteſt ergò Epiſcopus vi ſuæ jurisdictionis quam in ſua diœceſi & qualibet ejus parte fundatam habet, omnes Clericorum tàm Spirituales quàm civiles & criminales, *l. cum clericis 25. Auth. ſtatuimus C. de Epiſcop. & Cleric.* Laicorum verò quæ animam, religionem conſcientiam reſpiciunt, aut quæ aliàs jura Eccleſiaſtica proximè attingunt *c. decernimus. 2. de judic.* audire. aliàs enim Laici coram Epiſcopo non ſunt conveniendi, niſi juſticia ſecularis deficiat, aut conſuetudo id expoſcat *c. ſi Clericus 5. c. licet ex ſuſpecto 10. de for. compet.* aut caſus ſacrilegium attingat *Clariſſ. Obrec. l. d. lit. D.*

82. Judex eſt itaq; Clericorum ſuæ diœceſeos ordinarius *t. t. Extr. & in 6. de offic. & poteſt. ordin. t. t. de judic. cum multis ſeqq. c. 6. q. 3.* ac duplici vinculo ad rectè judicandum eſt ligatus, ſiquidem geminam fidem & ſanctitatem tàm incorrupti judicis, quàm ſancti ſacerdotis præſtare debet *arg. l. decernimus 13. l. cum dementis 28. C. de Epiſc. audient. c. cum ab omni 10. de vit. & honeſt. cler.* & ita vi ſuæ jurisdictionis per ſententiam definire poterit, cum in ferenda ſententia ejus poteſtas potiſſimum eluceſcat *Dd. in l. duo 28. ff. de re judic. l. 1 ff. eod.*

83. Juriſdictio etiam eum ſine coercitione nulla parumq; efficax *Obrecht de juriſdict. c. 2. num. 14. & ſeqq.* ita ut commodè exercere non poſſit *l. fin. ff. de offic. ejus cui mandat. l. 2. de juriſdict.* Ideoq; etiam pœnas decernere poterit,

etenim cum delicta non impunita manere jubeat ratio *l.70.§.5.ff. de fidejuſſ.* bonos præmiis, malos verò pœnis afficiendos eſſe Reipubl. proſit, incumbet Epiſcopo ad inſtar Præſidis provinciam ſuam vel diœceſin purgare *c. placuit 4. c. 6. q. 3. l. 3. de offic. præſid.*

84. Pœnas autem ſtatuimus vel Eccleſiaſticas ſive Canonicas vel Seculares: Ad illas, quæ reformationem & correctionem vitæ aut morum reſpiciunt, refertur I. EXCOMMUNICATIO, quæ vel major vel minor; Illa eſt excluſio à communione tàm ſacrorum quàm prophanorum cum tali infamia, quali in terra nulla major eſſe poſſit *Petr. Syring. de pac. Relig. c. 6. p. 66.* vel eſt Chriſtiani hominis à toto corpore Eccleſiæ & communione fidelium abſciſſio & ſubmotio *c. omnis Chriſtianus 32. c. 11. q. 3. cum ſeq. c. 1 pen. de ſent. excomm.* & quoniam omnium pœnarum eſt atrociſſima, unde anathema dicitur, qua homo Satanæ traditur *1. Cor. 5. v 5. 1. Timoth. 1. v. fin.* ideoq; exactiſſimam cognitionem requirit. Minor verò ſaltem à cultu publico miniſterii & perceptione Sacramentorum, ſeparat ſalvo tamen hominum commercio *d. c. pen. Joach. Steph. lib. 3. Inſt. jur. Canon. c. fin. num. 12.*

85. II. DEPOSITIO, quæ vel Actualis vel Verbalis: Illa propriè dicitur degradatio, qua nimirum Clericus ob grave flagitium non ſolùm dignitatibus & honoribus, ſed etiam ordinibus & privilegiis ſacris exuitur ad formam præſcriptam in *c. degradatio 2. de pœn. in 6.* & hic traditur ad puniendum curiæ ſeculari; quod tamen cum mica ſalis intelligendum, ſi nempè ſit incorrigibilis; cum enim pœnitat eum facti, detrudendus ſaltem eſt in perpetuum carcerem vel monaſterium *Aretin. & Decius in c. Etſi cleric. in princ. de judic. per text. in c. cum non ab homine eod. Beret. Conſil. 76. num. 12.* Verbalis verò depoſitio fit per ſententiam Epiſcopi *d. c. degradatio junct. c. 3. cum ſeq. q. 7.* qua tantum Clericus ab honoribus & dignitate clericali ſalvo manente privilegio & ordine removetur *Joach. Steph. l. d. num. 4. 5.*

86. III. INTERDICTUM, quod eſt cenſura Eccleſiaſtica, qua Univerſitati aut certæ parti faculta[s] e[j]us

exercendæ religionis adimitur, Clericisq; interdicitur, ne divina officia ibi celebrent, aut Sacramenta adminiſtrent, aut ſepultura mortuos Eccleſiaſticos dignentur *c. ſi ſententia 16. cum ſeq. de ſent. excomm. in 6.* Et quemadmodum excommunicatio ad perſonas: ita interdictum ad res & loca dirigitur, licet per conſequentiam ad perſonas quoq; pertineat, quod etiam duplex invenitur, ſi enim tota aliqua civitas ſive univerſitas alicui interdicitur, dicitur generale, ſi verò pars aliqua univerſitatis veluti Clerus aut Senatus ſeparatim interdicto prohibetur, ſpeciale dicitur *d. c. de ſentent. excomm. in 6.*

87. Accedit hiſce IV. *Clericorum ob crimen exceſſum vel defectum cognitum ab officio & dignitate ſuſpenſio*; quæ nihil aliud eſt, quàm Clericorum exercitii, officiorum ſuorum vel beneficiorum in totum vel pro parte ad certum tempus vel in perpetuum interdictio *c. tuarum 11. de privileg. & exceſſ. c. querenti 20. extr. de V. S.*

88. Annumerari etiam hiſce poſſunt V. *Carcer perpetuus vel temporalis c. quamvis 3. de pœn. in 6. commeſtio panis nudi & aquæ potus ad certam menſuram & certum tempus c. accuſaſti, 8. Extr. de accuſ. detruſionis in monaſterium c. ſuæ 6. de pœn. in 6. mulctæ pecuniariæ l. 1. C. de Epiſc. aud.* quæ omnia Epiſcopus vi ſuæ jurisdictionis exercere poteſt.

89. Non tamen temerè aut importunè & ſupra modum Epiſcopus debet ſævire *l. Epiſcopis 30. C. de Epiſc. & Cler. Novell. 123. c. 11.* ſed omnia ex probatiſſima & juſtiſſima cauſa debet exercere, ideoq; remedia adverſus injuſtam excommunicationem ſunt poſita in jure Canonico ac propterea quemadmodum eos ab honorum & dignitatis culmine removere: ita etiam in priſtinum reſtituere *d. c. tuarum de privileg.* reconciliatosvè ab Excommunicatione & interdicto iterum abſolvere debet *c. ſi Epiſcopus 4. c. 11. q. 3. c. nuper 29. de ſent. excomm.*

90. Pœnæ ſeculares vel ſunt Capitales vel criminales vel civiles; illæ ſunt, quando Clericus vita privandus, de quo crimine

crimine Epiſcopus cognoſcere quidem & jus dicere poteſt, executionem verò per Officiales ſive Vicarios ſuos expediri curat, cum de rigore Canonum pœnam ſanguinis irrogare judici Eccleſiaſtico non convenìat *c. inter 6. c. 33. q. 2. c. cum non ab homine 10. de judic.* Ideoque quando incorrigibilem ſuæ jurisdictionis hominem Epiſcopus emendare ſuo judicio non poſſit, brachio & gladio committit temporali, vel caſtigandum vel tollendum relinquit *d. c. 10. de judic.* exauctoratione ſeu degradatione prius facta *c. novimus 27. extr. de V. S. Novell. 83. §. 2.* & tenetur Judex ſecularis Eccleſiaſtico uti & hic viciſſim illi, atque ita mutuam ſibi invicem operam præſtare *Covarr. tom. var. reſolut. c. 10. num. 1. lib. 1. Gail. 1. obſerv. 115. Menoch. de arbitr. jud. quæſt. caſu 452. num. 4 & de retin. poſſeſ. remed. 3. num. 359. & multi alii quos Matth. Steph. l. d. num. 135. recenſet.*

91. Cauſæ Laicorum, in quibus Epiſcopus eſt Judex, ſunt *Abſolutio* à Juramento illicitè extorto ſive aliàs præſtito ad agendum aliquid quod contra bonos mores *c. ſi verò 8. 1. cum quidem 12. §. fin. c. verum 15. de jurejur.* non enim Canones in temporalibus leges civiles ſequi, *c. ſi in adjutorium 7. diſtinct. 10.* & contra leges civiles in Spiritualibus Canones erubeſcunt cum autem juramentum merè ſit Eccleſiaſticum, utpote quod ad conſcientiam ſpectat, non ad Laicos vel Imperatores, licèt olim ſolis illis competebat *arg. l. fin. ff qui ſatisdar. coguntur l. adigere §. fin. ff. de jur. patron. l. fin. ff. ad munic. l. 1. C. qui milit. poſſ.* Sed ad Epiſcopum eſt recurrendum *c. fin. de for. comp. in 6.* Hodie tamen eam ex ſingulari conceſſione & permiſſione Cameram Imperialem habere *part. 2. ord. t. 24. Mynſing. 3. obſerv. 99. Gail. 1. obſerv. 25. & 38.* ut & Electorem Saxoniæ ea gaudere *ex part. 1. conſtit. Elect. c. 5 9.* conſtat liquidiſſimè.

92. Ita etiam in matrimoniis vetitis ſolus Imperator antiquitùs poterat diſpenſare *arg. l. adoptio 38. ff. de adopt. l. ſi Senatori 31. l. qui in provincia 57. §. 1. de R. N.* Quod tamen ferè proprium Epiſcopi de jure Canonico [nam aliàs politicos etiam poſſe decernere eſt manifeſtum *Beuſt. de Matrim. Rennem. diſp. 8. th. 21.*] ubi notandum diſpenſationem in li-

in linea collaterali ſaltem non verò in aſcendente vel deſcendente locum habere, neq; in gradibus jure divino vel civili expreſsè prohibitis, ſed ſaltem in iis de jure Canonico non conceſſis, ſi cauſa ſufficiens & prægnans adfuerit *c. quia circa 6. de conſang. & affin. Beuſt. de matrim. c. 56.* & hæc de jurisdictione Epiſcopi.

93. Jurisdicto Archiepiſcopi aliquando latius ſe extendit; nam ille præter ſuam jurisdictionem in diœceſi, habet poteſtatem etiam lege Metropolitana in ſuffraganeos, *c. Paſtoralis 11. de offic. ordin.* & propterea in iis locis certi diœceſi non ſubjectis ſuam intentionem fundatam habet *Lancellot. in templ. omnium judic. lib. c. 1. 2. 3. 4. & 5.* ideoque de crimine quoq; Epiſcopi tanquam ſuffraganei *c. 46. 11. q. 1.* & cenſuras Eccleeſiaſticas non modò contra eum verùm etiam contra ejus Vicarios & Officiales exercere poteſt *Abb. in c. ut tantum de Simon.* niſi delicti atrocitas depoſitionem ſeu privationem dignitatis vel translationem expoſcat, quo caſu cum conſilio ſuffraganeorum in crimen commiſſum inquirere debet *Abb. in cap. 2. de accuſat. Pauermeiſt. l. d. num. 118.*

94. Ratione deniq; dignitatis IV. quæ non ſimpliciter dignitas, ſed dignitatis honorumq; culmen, apex & faſtigium *c. venerabilis 37. de præbend. c. ſi per ordinationem 5. diſtinct. 63.* unde ampliſſima *Scot. reſponſ. 28. lib. 6. num. 35.* & excelſa *Menoch. conſil. 201. num. 302.* appellitatur, Item Illuſtris dicitur *Bald. in l. nullus qui nexu C. de decur.* perſona egregia *l. ad egregias ff. de jurejur.* ſimilis præfecti prætorio *Epiſcopali c. de Epiſc. aud.* comparantur prætoribus & præſidibus *Sichard. ad rubr. C. qui admitt. ad bonor. poſſeſſ. num. 12.* ut & ratione Diœceſeos Dominus *c. cum contingat. 13. de for. comp.* atq; ob reverentiam quam Clerici non modò, ſed etiam Laici tenentur Reverendiſſimus *c. in nomine Domini diſt. 23.* Et cum jam ſtatus Imperii rectè Illuſtriſſimi item Sereniſſimi appellantur ut ſcribit *Zabar. in Cleric. in planiſq. in 4. in notab. de Elect. a. Matth. Steph. d. l. num 4. citatus.*

95. Hinc ergò habent privilegia perſonis illuſtribus competentia, quæ jura ipſis etiam non denegant *l. quoties.*

17. §. fin.

§ fin. de dignit. Auth. Epiſcopalis l. ad ſimilitudinem 21. C. de Epiſc. & Cler. l. nullus qui nexu C. de decur. inter quæ præter cœtera, quæ *Matth. Steph. lib. 3. part. 1. c. 14. num. 5.* enumerat immunitatem & libertatem à patria poteſtate *Novell. 81. c. fin. junct. §. filiusfamilias Inſt. quib. mod. jus. pat. poteſt. ſolv. Auth. ſed Epiſc. C. de Epiſc. & Cleric. & in l. generaliter 52. eod. Sneidw. §. filius familias. Coſtald. in l. lis nulla ff. de judic.* ut & ſecuritatem in *Auth. nullus Epiſcopus C. eod.* non inferiorem eſſe putamus.

96. Et conſiſtit ſplendoris & dignitatis ipſorum non parũ in prærogativa qua unus alteri præſtat & præcellẽtia, qua Laicis antecedunt; cum enim duæ hic dignitates in unam concurrunt perſonã Eccleſiaſtica nempe & ſecularis, *Novell. 6. pr. junct. doctr. Everh. loc. ab ordin. num. 7. 8. 13 14. c. duo ſunt pr. diſtinct. 96.* etiam hiſce erunt præferendi, in quibus una ſaltem habet locum, & hinc in ſeſſione ſecundus, ipſis attribuitur locus, in jure enim Saxonico *lib. 1.* Landrecht *artic. 3.* dicitur, Die Biſchoffe haben den andern Heerſchildt/ vnd iſt dieſer Heerſchildt nichts anders / denn jhr geiſtlicher Fürſtenſtand vnd Recht/ daß ſie von jhren Fürſtenthumen haben / *Conſultiſſ. D. D. Ohm fautor & promotor meus colendus th. 19. lit. C.*

97. Et propter hanc præcellentiam competunt ipſis functiones digniſſimæ Imperatores & Reges coronare, ungere, conſecrare. Cum enim antiquitus quaſi ipſa Dei manus ſupremo ordini, qui nunc eſt Epiſcopatus, tradidit *1. Reg. 8. v. fin. & c. 9. v. 16. & c. 10. v. 1. c. 16. v. 12. 13. & 3. Reg. 1. v. 45. & 4. Reg. 11. v. 12.* rectè etiam ad huc ab eis exercentur *Aur. Bull. c. 4. §. primo quidem.*

98. Quoniam autem in Imperio Romano Germanico Epiſcopi inter Principes Imperii ſint aſſcripti, unde ampliſſimarum rerum Domini effecti, *Capitulum Magdeburg. in ſcripto adverſus civitatem cognominem apud Ampliſſ. Dn. Hortled. de juſt. bell. Germ. lib. 4. c. 1. num. 10. Epiſcopus Bambergenſis apud eundum d. lib. 6. c. 5. num. 35. & 36. Item c. 22. num. 22. Conſultiſſ. Dn. Hilliger. in Donell. Enucl. lib. 17. c. 10. not. 8. Cluten. Syllog. rer. quotid. Dan. Ott. diſſert. de jur. publ.*

c. 18. p. 611. Cunctis juribus Regalibus & territorialibus Mit aller weltlichen Obrigkeit. Inſtar cæterorum Principum Imperii ſecularium ſunt inveſtiti ac decorati *Ampliſſ. D. D. Arum. Præceptor meus ſummè ſuſpiciendus diſcurſ. 3. ad Aur. Bull Peregrin. de jur fiſ. lib. 1. tit. 2. num. 104. Gail. de pignor. Imper. c. 7. num. Pruckm. ad rubric. quæ ſunt regal. c. 4. num. 39.* cum enim tanta veterum in religione fuerat devotio, ut ſine Sacerdotibus & Epiſcopis nihil magnum feliciter ſe abſolvere poſſe ſperarent, & ita demum omnia ritè procedere putarent, ſi religionis antiſtites ſuis conſiliis præſentes haberent, *Petr. Heig. part. 1. q. 4. num. 16.* recepti ſunt, referente Hermoldo à Ludovico Pio in ordines Imperii *Sixtin de Reg. lib. 1. c. 4. num. 125.* ut qui propter animarum regimen Principes cœli, etiam Principes efficeret regni *Matth. Steph. l. d. num. 16.*

99. Cum etiam Epiſcopi ut perſonæ Eccleſiaſticæ propiè territorium non habeant, *c. ne Romani 2. §. ſane de Elect. Duar. lib. 1. de Sacroſ. Eccleſ. miniſter. c. 4. Andr. Kinchn. in comment. Saxon. de jur. non provoc. c. 4. num. 69.* nuſquam enim in Canonibus Romanorum Pontificum Epiſcopis diſtrictus continuus legitur aſſignatus, ſed ſaltem diœceſis, id eſt diſperſæ multorum habitationes *d. c. ne Romani*, ut enim omnis poteſtas politica certis limitibus territorii, perſonarum & cauſarum, ſic & Epiſcoporum δικαιοδοσία non quidem territorio, ſed diœceſi cum certarum quoq; perſonarum & cauſarum attributione eſt definita, tamen quatenus ſimul Epiſcopi & Principis perſonam ſuſtinent, territorium quoq; & diœceſin ſimul habent *Berett. conſil. 3. num. 27.* cumq; etiam Epiſcopus ſolam Cathedram habet, & propterea ſaltem Cathedraticum exigere poteſt, nunc quatenus ſimul ſecularis, tribunal, exercere poteſt; ac in ſumma quęcunq; Princeps ratione jurisdictionis & Regalium eo quoq; Epiſcopo tribuenda eſſe cenſemus.

100. Hinc facilè quæſtio hæc decidi poterit; An Epiſcopus Regalia quoq; ab Imperatore recognoſcat? Si enim omnes Imperii ſtatus ab Imperatore habent, quis Epiſcopis denegabit, ſiquidem illos etiam ſtatus Imperii eſſe jam eſt

dictum

dictum. Accedit & hoc, quod ratione regalium Imperatorem agnoſcant ſuperiorem, unde etiam ab eorum ſententia ad Cameram rectè appellatur *Gail. obſerv.30. num,2. & notat etiam Cujac. lib.3.de feud.*Epiſcopos de ſuis regalibus eſſe inveſtitos; Imò Bremenſis & Halberſtadenſis ob id,quod Imparetore in Italiam proficiſcente domi manſiſſent à Friderico I.feudis fuerunt privati *Matth. Steph. 1. d. num. 19.* Adde *text jur. Saxon. & gloß margin. ad articul.26 lib.1.*Landrecht ubi: Der Heerſchildt iſt der Gürtel/ die Dignitet/ Prælatura oder der Stand ihrer Perſon/ ihres Rechtens/ vnd Gutes in der Kirchen/ daß ſie vom Römiſchen Kayſer vnter dem Namen der Regalien empfahen/ zu geiſtlichen Fürſtenthumen des Reichs.

101. Similiter nec diu morabimur in hac quæſtione. An Epiſcopus feudum dare, an etiam feudum accipere poſſit? nam feudum dare poſſe conſtat *ex c. unic. in pr. de his qui feud. dar. poß. Hunn. diſp. feud. c. 7. Borch. de feud. c.5. n. 12.* tàm propria bona quàm Eccleſiæ, ſi infeudari ſolita & Eccleſia aperta etiam ſine ſolemnitatibus, quæ aliàs adhiberi ſolent *Gloß. in c. de his qui feud. dar. poß. Roſenth. c. 4 conſ. 25. num. 8.* nam res non ſolita infeudari, non ſine urgente neceſſitate nec ſolemnitatum adhibitione in feudari poteſt *Clem. 1. junct. gloß. de Reb. Eccleſ. non alien.* niſi cauſa adeo ſit urgens,ut absq; damno Eccleſiæ nullam delationem patiatur. Et probant Exempla, non ſolùm nobiles feuda ab Epiſcopo recognoſcere *Hortl lib. 6. de juſt. Bell. germ. c. 28. num. final.* verùm etiam Principes non deeſſe, qui à nonnullis, de integris etiã Comitatibus ac Baronatibus, ſunt inveſtiti, & talis eſt inter alios Herbipolenſis, qui præter Comites etiam aliquot Principes ſeculares habet Vaſallos. Talis Bambergenſis, cujus Vaſalli ſunt, omnes IV. Electores ſeculares. *apud eundem Ampliß. Dn. Hortlederum fautorem meum colendum d. l. c. 5. num. 37.*

102. Etſi autem hæc omnia ab Epiſcopis ipſis olim magna cum gravitate ac decore exerceri ſolebant, hoc tamẽ tempore præcipuè in Germania Epiſcopi, qui civilem ac Regalem poteſtatem cum Eccleſiaſtica habent conjunctam, imò & ſtatus Imperii, qui Auguſtanæ Confeſſioni addicti

 & ex,

& ex conſtitutione pacis Religionis jura hæc ſibimetipſis non immeritò defeudunt, certis perſonis Eccleſiaſticis vel Vicariis juridicis qui variis nominibus officiales, nuncii vel miſſi Dominici foranei ſubſtituti, Viſitatores vel vice Domini & vice Comites appellitantur *Johan. Franſc. Pavm. in tract. de offic. cap. ſed. vac.* ejuſmodi jura committunt & delegant *Pauermeiſt. lib. 2. c. 7 num. 92. & 93.*

103. Non omnes tamen Archiepiſcopos ſtatus Imperis facimus, ſed ſaltem ex Archiepiſcopis VII. ut Moguntinenſem, Trevirenſem, Colonienſem [qui ut Imperii Principes præeminentiam, illam Electuræ habere creduntur *Matth. Steph. 1. d. 11. 15.*] Magdeburgenſem, Salisburgenſem, Bremenſem & Veſontinum admittimus.

104. Et licet in Germania 66. Epiſcopi deprehendantur, qui in Atlante Minore Mercatoris recenſentur, in Comitiis tamen ſaltem 27. locum & votum habere deprehendimus. Cum enim Imperatorem ſolùm non recognoſcant ſuperiorem, neq; in matriculam Imperii recepti ſint, imò ſoli Imperatori juramentum fidelitatis non præſtent, nec ab Imperatore, Regalia, dignitates & privilegia obtineant, ſtatus Imperii non eſſe putamus. Quales autem illi ſunt, recenſet *Pauermeiſt. l. d. c. 2. num. 17.*

105. Cognata Archiepiſcoporum & Epiſcoporum ſunt poſtulati vel electi Adminiſtratores & coadjutores, qui locum & vicem illorum ſuſtinent; item Capitulum ſede vacante, quod omnem poteſtatem Epiſcopalem habet, juriſdictionaliaq; exercet. *Ampliſſ. & Conſultiſſ. D. D. Arum. Præceptor meus honorandus diſcurſ. ad Aur. Bull. 1. th. 24.* nec non Abbates & Prælati exemti, quos vulgò gefreyte Abbte vnd Prælaten vocant; omnia enim pene, quæ Epiſcopus poteſt exercere illa etiam hi non ſecus ac Epiſcopus ipſi poſſunt expedire. Sed pedem figamus quoniam

Anchora de prora jacitur, ſtat littore puppis.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

DISP. V.